

Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus (IV)

De aankondiging van de geboorte van haar Zoon kan Maria niet verwerken. Zij vraagt: hoe zal dat wezen, dewijl ik geen man beken? (vs 34).

Ook Maria heeft een vraag, evenals Zacharias (vs 18). Maar haar vraag draagt een ander karakter, zooals ook wel daaruit blijkt, dat de Engel er geheel anders op reageert. Hij bestraft Maria niet, maar geeft haar antwoord op haar vraag en zegt haar metterdaad, hoe het met de vervulling van zijn woord gaan zal. Bij Zacharias was het twijfel, ongelooft. Hij vroeg een kenmerk om te kunnen weten, een maatstaf om de waarheid van het tot hem gezegde te beoordelen.

Maria stond niet ongelooft tegenover hetgeen aan haar beloofd werd, en twijfelde niet, maar vroeg naar de wijze, waarop het beloofde geschieden zou⁶⁾.

Men heeft het vreemd gevonden, dat Maria dit bezwaar opperde, daar zij reeds verloofd was. Lag het niet voor de hand, dat zij denken zou aan een kind uit het huwelijk, dat zij met Jozef zou aangaan?

Vele Roomschen denken hier aan een gelofte van voortdurende maagdelijkheid. Maria zou door deze woorden te kennen geven, dat zij altijd maagd wenschte te blijven. Maar deze opvatting is niet zeer aannemelijk. Deze vraag van Maria is in het verband heel goed te verstaan. „Nu moeten wij er acht op geven, dat Maria afziet niet enkel van gemeenschap met Jozef, maar van alle gemeenschap met een man. Zij vraagt dus, hoe de toezegging des Engels vervuld zal worden zonder dat zij gemeenschap heeft met een man. En op die vraag antwoordt de Engel in vs 35. Zij heeft in het woord des Engels (vs 31) de toezegging gehoord, dat zij een Zoon ontvangen zou zonder gemeenschap met een man. En daarom vraagt zij in vs 34, hoe dat kan, hoe zij zonder dergelijke gemeenschap dien Zoon ontvangen kan. En juist op die vraag past het antwoord⁷⁾).

Er is dus hier in het geheel niet sprake van een gelofte van eeuwige maagdom. En het spreekt ook niet vanzelf, dat Maria zou moeten hebben gedacht aan een kind uit een huwelijk met Jozef. Tot haar als reine maagd komt dit groote woord des Heeren. Juist door haar vraag komt het uit, dat de Heere iets nieuws gaat werken op aarde. Zonder meer geeft dan ook de Engel een antwoord op haar vraag. Zij zal zonder mans toedoen een kind baren.

Het zal ontvangen worden uit den Heiligen Geest. Wat uit haar schoot geboren wordt zal erkend worden als Zoon van God.

Van Maria's zijde werd, om dit aan te nemen, een groot geloof vereischt. Prof. Schilder noemt haar dan ook Abraham's sterkste dochter.

„Toen de jeugd van Abraham was heengegaan en de kracht verteerd, toen zei het Woord: het komt langs wegen die nog niet geopenbaard zijn. En tot Maria: uw weg zal voor het oog der zinnen nog wonderlijker zijn dan de weg van Abraham. Hij had althans nog de „gedaante“ van „den vader“ en „de moeder“ in hem en in de vrouw behouden. Maar bij u, Maria, komt het wonder langs een nog zwaarderen weg, hier ontbreekt niet de schaduw, doch ook de eerste aanvang van „de moeder“. Gij zult maagd zijn, en zoo zal God roepen uit u, wat niet was⁸⁾).

Om haar in haar geloof steun te geven, wijst de Engel op het feit, dat ook Elisabeth, haar verwante, de oude, onvruchtbare vrouw, in blijde verwachting is. En vervolgens wijst hij er op, dat bij God geen ding onmogelijk zal zijn.

Het antwoord, dat Maria nu geeft mogen we wel met groote nauwkeurigheid bezien. Want uit dit antwoord worden door de Roomschen zeer verreikende consequenties getrokken. Maria zegt: zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiedde naar uw woord. „Geloovig aanvaardde Maria de toezegging haar gedaan en onderwierp zij zich. Het was voor haar een groote zaak. Haar werd hooge eer gegeven. Maar die bracht ook groote moeite voor haar mee. Haar eer onder menschen gaf zij a.h.w. prijs..... Zij moest een groot geloof oefenen en gaf zich in volkomen vertrouwen aan den Heere als met opoffering van eigen goeden naam⁹⁾).

Ds B. W. Ganzevoort merkt op in een aantekening bij zijn werkje: Jezus en Maria in het Nieuwe Testament: „In de verklaring, die van Maria's antwoord aan den engel gegeven wordt in de R.K. Mariologie komt het specifiek Roomsche scherp uit. Het woord van den engel zou een voorstel zijn aan Maria om den Verlosser der wereld voort te brengen. Van haar antwoord zou heel 's menschen toekomstig lot afhankelijk zijn. Geeft Maria haar jawoord, dan vallen van haar lippen „de woorden die de grootste gebeurtenis van alle eeuwen bewerken: de Verlosser heeft thans Zijn verblijf onder de menschen..... Maria's Fiat opent God den weg..... Deze toestemming van Maria was noodzakelijkerwijs eenig en volmaakt uit haar eigen aard; de meest vrije beslissing die een

In het „Gereformeerd Weekblad“ van 24 November schrijft Prof. Dr G. Brillenburg Wurth een artikel onder het opschrift: „Charmant en elegant christendom“. Hij reageert daarin zoowel op hetgeen Ds G. Visé in „De Poortwaker“ als op wat D. E. C. in „De Reformatie“ schreef n.a.v. een vorig artikel van den hoogleraar in eerstgenoemd blad, waarin hij als één van de middelen waardoor het christelijk leven „in den goeden zin des woords“ eleganter en charmanter en daardoor minder aantootelijk zou kunnen worden voor velen, die thans „schimpend en met afkeer aan ons voorbijgaan“, het volksdansen aanbeval.

Dr Wurth bespreekt het artikel van Ds G. Visé tegelijk met dat van D. E. C. Dat is natuurlijk zijn goed recht. Het is besparing van tijd en kracht, in dit geval ook van papier en inkt om, als de kans schoon en goed is, twee vliegen in één klap te slaan. Maar de wijze waarop Dr Wurth het in dit geval doet, komt ons voor noch elegant, noch charmant te zijn. Niet de vliegenvlapperij „op zichzelf“. Dat is nooit een elegante en nooit een charmante bezigheid. Maar er zijn zelfs voor charmante en elegante menschen in dit leven nu eenmaal minder elegante en charmante bezigheden, die helaas noodzakelijkerwijze moeten geschieden. Daartoe behoort ook het hanteeren van een klapper en het doden van vliegen. Maar ook die minder elegante en minder charmante dingen kunnen soms op zeer elegante en charmante wijze geschieden. We hebben eens een zeer charmante en zeer elegante dame den vliegenvlapper zoó charmant en zoó elegant zien hanteeren, dat we — men vergeve ons deze gedachte in deze bekentenis — zoo stilletjes dachten: hoe elegant en hoe charmant (in den goeden zin des woords dan) deze dame wel een waaler zou hanteeren..... Pff.....

Edoch — zoo elegant en zoo charmant hanteerde Dr Wurth ditmaal den klapper niet.

In de eerste plaats: hij suggereert zijn lezers, dat hij niet maar twee vliegen, maar naar één vlieg gemept heeft. Hij heeft twee vliegen. Ds G. Visé en D. E. C. voor één bromvlieg aangezien. En het schrijven van den één op de rekening geschreven van den ander. Hetgeen voor D. E. C. niet erg, minder prettig voor den ander en van Prof. Wurth niet elegant is. Hoe zou hij het vinden als ik een stuk uit de rubriek Praetvaeria in Elseviers Weekblad eens ging citeren en bestrijden onder de aankondiging: „Prof. Wurth schrijft in Elseviers Weekblad het volgende“? Tot de goede permanieren behoort ook, dat men een pseudoniem respecteert. Zelfs indien men méent — doch slechts ook méent te weten wie zich achter een schuilnaam verschuilt — behoort het tot de goede regels, dat men den pseudoniem onder zijn pseudoniem bestrijft. We hopen, dat Dr Wurth dat zal inzien en t.a.v. Ds G. Visé dit misbaar wegneemt.

Maar ook om een andere reden vinden we zijn schrijven noch elegant noch charmant. Hij waagt n.l. een aantal veronderstellingen aangaande de motieven, die ook D. E. C. bewogen bij zijn schrijven over Dr Wurth's eerste artikel, die van niet onbedenklijken aard zijn. Hij veronderstelt ook bij D. E. C. wantrouwen. En voortbouwend op de veronderstelling, dat D. E. C. dezelfde is als de schrijver in „De Poortwaker“, veronderstelt Dr Wurth: „En zo blij was Ds G. Visé blijkbaar met z'n vondst, dat hij ook in „De Reformatie“ nog eens op hetzelfde chaptre doorgaat“.

Nu wete Dr Wurth, dat wij zijn artikel niet met het booze oog des wantrouwens, ook niet met blind vertrouwen weliswaar, maar wel met de o.l. geboden waakzaamheid gelezen hebben. En ons nog minder over zijn schrijven hebben verblijd op de manier van: „Daar zit copie in“. Intendeel, het bedroeft ons, dat onze Gereformeerde menschen ook door het artikel van Dr Wurth zoó geleid worden als in geschied. En aan die droefheid kan men uiting geven door een „Jeremiade“, men kan het ook doen op de wijze als door ons is gedaan. Toen Elia met de Baalpriesters den spot dreef op den Karmel, gaf de wijze, waarop hij aan zijn droefheid lucht gaf toch aan niemand het recht om te zeggen, dat de profeet „bij was met z'n vondst“. Laat me er in één adem aan toe mogen voegen — het is tegenwoordig noodig zulke dingen er bij te schrijven — dat ik hier Dr Wurth niet met een Baalpriester en mezelf niet met Elia vergeleken heb. Maar ik hoop, dat Dr Wurth na eenig nadenken zal inzien, dat deze zijn veronderstellingen niet op zijn plaats zijn. Hij doet hier zelf, wat hij D. E. C. verwijt. Hij tast naar motieven die zich, juist omdat motieven verborgen zijn, aan zijn beoordeling onttrekken.

Overigens geeft dit laatste artikel van Dr Wurth ten deele reden tot verheugenis. Want het schrijven in „De Poortwaker“ en in deze rubriek heeft tot gevolg gehad, dat de Hoogleraar weliswaar zijn eerste artikel niet terug neemt — helaas niet — maar wel water in den wijn doet.

zuiver schepsel ooit nam. Ze was zeer zeker de moedigste, de zuiverste, de teederste daad die ooit onder God werd gesteld, de daad, die de grootste verdienste bezat, een verdienste die ons begrip te boven gaat¹⁰⁾.

Hoezeer we hier een van de kernpunten van de Roomsche Mariologie hebben, blijkt uit de volgende uitspraak van een gezaghebbend R.K. werk.

„Bij het ontvangen en ter wereld brengen, bij het opvoeden en zelfs bij het wegschenken en het overleveren van den Zoon Gods schijnt de Heilige Drie-eenheid zich buiten de Heilige Maagd tot stand te willen brengen. Alles wijst er op, dat de drie Goddelijke personen hebben besloten in deze nieuwe orde niets zonder Maria te doen. En deze wijze van han-

Thans schrijft hij: „Als wij van „volksdansen“ spraken — nog eens, daar was het ons volstrekt niet om begonnen — dachten wij aan een typisch „kinderlijk“ vermaak, maar dan in die zin, dat ook bij de grooteren „het kind“ in hen daar nog wel eens even plezier in kan hebben“.

Waar Dr Wurth aan gedacht heeft toen hij zijn eerste artikel schreef weten we niet. Maar wat hij geschreven heeft, dat staat zwart op wit. En hij betoogde: Slechts weinigen laten zich voor het christelijk geloof winnen. Vele van onze eigen jonge menschen klagen: we hebben eigenlijk zoo weinig. Is er voor het een en ander een oorzaak en zoo ja, welke is die? Deze: wat de Grieken het kalonagathon, het schoone en goede noemden en wat Paulus aanduidt als: „al wat rein is, al wat liefelijk is, al wat wel luidt“ is onder ons zoo weinig ontwikkeld. Als wij als christenen eens wat meer elegante en charmante menschen werden? Er zijn dingen, die ons daartoe kunnen ontwikkelen. Mag ik een voorbeeld noemen? En dan komt de aanbeveling van het volksdansen. Met als slot: als deze zijde van ons leven eens wat meer ontwikkeld was, dan „zouden velen“ — hier citeren we letterlijk — „niet meer zozeer als nu het geval is, schimpend en met afkeer aan ons voorbijgaan“.

Nu moet Dr Wurth er niet meer om heen draaien en niet probeeren zich er charmant en elegant uit te draaien: de aanbeveling van de volksdansen met de opmerking er bij: „schrik nu vooral niet van dat woord dansen! — staat in dit raam. Zij wordt ingeleid door het zwaar geschut van: weinig vrucht op de evangelieprediking buiten de kerk, de klacht van jonge menschen in de kerk en besloten met de verwachting: als we b.v. ook door de beoefening van volksdansen eens wat charmanter en eleganter waren, dan zouden velen „die schimpend en met afkeer aan ons voorbijgaan“ misschien minder arwijzend staan.

Dr Wurth draaie er niet omheen. Wij kunnen het ook niet helpen, dat men in Dr Wurth's eigen kring van zijn artikel, ondanks zijn vermaning van niet te schrikken, wel geschrokken is!

En hij make achter het rookgordijn van een artikel tegen D. E. C. en nóg iemand niet ten behoeve van zijn eigen menschen een omtrekkende beweging!

Wat hij schreef werkt de verwereldlijking, die ook in zijn gemeenschap in volen gang is, in de hand. Het is er zelf een symptoom van. Hij weet hoe b.v. Ds J. A. Schep in het „Gereformeerd Weekblad“ zelfs tegen „Gereformeerde“ onderlingen moet vechten, die zoo in den Bonten Dinadagavondrein geen kwaad zien. Deze blijkt tenminste beter dan Dr Wurth den zin van Paulus' woorden uit Philippenzen 4 te verstaan.

In het nummer van 20 October, dus nadat Dr Wurth de volksdansen onder een quasi-Paulinisch motto had getracht te importeeren, haalt Ds Schep deze woorden, maar dan niet gehalveerd zoals Dr Wurth deed, aan. Hij schrijft: Philippenzen 4: 8: „Voorts broeders al wat waarachtig is, al wat eerlijk (edel) is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat liefelijk (beminlijk) is, al wat wel luidt (wel-luidend) is, zoo er eenige deugd is, en zoo er eenige lof is (datgene wat lofw aardig is), bedenkt dat“. We hebben hier hetgeen Dr Wurth heeft weggelaten vet laten zetten. Maar vragen de aandacht voor wat Ds Schep voorts opmerkt: „Woorden, die van Gods volk eischen een opzettelijk zoeken naar datgene wat naar Gods wil is, edel en weluidend, zuiver en waar, alles het tegendeel van dingen, die van twijfelachtig gehalte zijn, onvroom, platvloers, banaal enz. enz.“.

Tenslotte.

Dr Wurth schrijft in antwoord op onze opmerkingen: We zien m.a.w. heel goed de juiste betekenis van een zekere ascese in ons christelijk leven. Dat bepaalde moment, dat b.v. in het Nieuwe Testament Johannes de Dooper, de strenge boetgezant, vertegenwoordigt, is van groot belang. En iets daarvan kunnen wij ook in onzen tijd wel gebruiken.

Let op dat aarzende: „een zekere ascese, dat bepaalde moment, iets daarvan“.

En wanneer Dr Wurth daaraan toevoegt: „Maar laten we niet vergeten, dat Christus, onze Heiland, toch ook in deze zelfs boven Johannes de Doper uitgaat“, dan zijn wij zoo vrij er aan te herinneren, dat de Heere Jezus óók van den tijd gesproken heeft, dat de brulloftskinderen vasten zullen, omdat de bruidegom niet bij hen is.

In dien tijd leeft 's Heeren kerk nu.

Onder een lucht van wind en wolken zwart.

„En zij bekenden het niet“.

Dr Wurth schrijft op zulk een tijd over volksdansen.

Dr Wurth: zie het toch.

Wees een man.

En neem o.a. dit artikel ruterlijk terug! D. E. C.

(Wegens Kerst- en jaarwisselingsartikelen moest dit stuk helaas eenige weken blijven liggen. Redactie).

delen, welke zij in de menschwording en de eerste komst van Christus zichtbaar gevolgd hebben, volgen zij nog steeds op een onzichtbare, maar niet minder reële wijze in de Heilige Kerk nu Jezus uitgroeit en om zoo te zeggen zijn menschwording hernieuwt in Zijn ledematen¹¹⁾.

Ds B. W. Ganzevoort zegt terecht: „Hier, evenals in geheel de Heilige Schrift, treedt naar voren de waarheid, dat de verlossing der wereld Gods werk is en niemand de eere van die verlossing zal hebben dan Hij alleen. Wel neemt Hij in Zijn werk den mensch als mensch op en handhaaft Hij hem als Zijn redelijk, zedelijk schepsel, maar dat houdt naar de Schrift alerminst in, dat in den mensch nu eigenlijk de beslissing zou worden gelegd. God besluit en Hij voert Zijn

¹¹⁾ R. Bernard, O. P., Het Maria Mysterie, 1938, p. 25.

plan uit naar Zijn welbehagen. Hij vraagt van den mensch dan ook niet, of hij wil doen wat God besloten heeft, alsof van den mensch alles afhankelijk wordt gemaakt; maar Hij vraagt geloof, dat is aanvaarding van Zijn Woord en belofte. En wil Hij, dat er geloovige aanvaarding van Zijn beloften zal zijn, dan bereidt Hij zelf het hart tot het geloof toe. Het geloof is Zijn werk, Zijn gave (Hand. 16:14, Filipp. 2:13, Ef. 2:8). Van eenige verdienste van 's menschen kant kan naar de Schrift dan ook geen sprake zijn. Wie daarvan wel spreekt en de beslissing eigenlijk in den mensch legt, zoekt dan ook een ander fundament te leggen dan dat, of naast dat, hetwelk gelegd is, namelijk Jezus Christus (1 Cor. 3:11¹²).

Wanneer Maria straks bij Elizabeth komt, legt deze nadruk op Maria's geloof.

En zalig is zij, die geloofd heeft (vs 45). Bij allen nadruk, die wij leggen op het feit van Gods alléénwerkzaamheid in de komst van den Christus, mogen wij de beteekenis van dit actieve geloof van Maria niet verwaarloozen. „Door het geloof is toen het kindeke ontvangen, want God doet niets onmiddellijk. Ons allen wekt Hij op door bloed en ziel, den Christus door geloof..... Hij wekt zijn vrouwenzaad uit Zijnen wil en met het geloof, het geloof van deze dochter Abrahams”¹³).

Door Kohlbrugge is deze gedachte van het geloof van Maria aldus uitgewerkt: „Als nu des Heeren machtwoord: „Gij zult zwanger worden” haar in het hart gedrongen was, toen heeft zij het in een eerlijk en rein hart eenvoudigweg opgenomen (Luc. 8:15), heeft zich zonder terughouding den woorden onderwor-

pen en toen was zij op denzelfden stond zwanger. Aan geloove is zij dus zwanger geworden, zooals ook Elisabeth uitriep: „zalig is zij, die geloofd heeft”, zij is zwanger geworden door het Woord en op het Woord aan hetwelk zij geloofd heeft. Dat nu geschreven staat: „Heilige Geest zal op u komen en hetgeen in haar ontvangen is, is uit Heilige Geest”, is diensvolgens niet zoo te verstaan, als had de Heilige Geest volgens de wijze eens mans gedaan, dat zij zwanger werd: veeleer is het zoo, dat de Heilige Geest zich met haar geest vereenigde om de boodschap aan te hooren, het Woord in het hart op te nemen, zich aan hetzelfde te onderwerpen en alzoo bij geloove zwanger te worden, en dat, toen zij zwanger was, de Heilige Geest haar gedragen, ondersteund en de kracht des Allerhoogsten haar in zijn schaduw genomen heeft, opdat zij geloofde en niet omkwam, maar volhield de vrucht te dragen tot de geboorte en om te baren”¹⁴).

Volgens deze opvatting is dus de ontvangenis en geboorte van Maria een ware geloofsontvangenis en geboorte geweest.

Deze gedachten van Kohlbrugge hangen samen met héél zijn theologie. Maar deze gedachten dienen toch overwogen te worden. Wij moeten ons wachten voor de Roomsche gedachte, alsof het geloof van Maria een verdienste was. Maar waar door Elisabeth zoo uitdrukkelijk van het geloof van Maria in dit verband wordt gesproken, hebben wij te trachten na te gaan waarin het geloof van Maria bij de ontvangenis heeft bestaan.

Enumatil.

K. MEIMA.

¹⁴) H. F. Kohlbrugge, Betrachtung over het eerste kapittel van het Evangelie van Mattheus, 1860, p. 129.

De schets van Beza (toegift). (Inzake „Amerika”)

Vóór we den draad weer opnemen, willen we een „toegift” geven op wat in ons laatste artikel gezegd is. We gaven daar een klein gedeelte van de schets, de schematische voorstelling, die Beza in den vorm van een teekening of schetskaart heeft opgenomen in zijn Theologische Tractaten. Onze lezers weten nu wel, waar het ons om begonnen is.

Nu heeft één onzer predikanten mij het bijzonder groote genoegen gedaan, als verjaardagsouvenir mij aan te bieden een uitstekende fotografische reproductie van diezelfde schets, maar dan niet zooals Beza ze geeft, d.w.z. met allemaal latijnsche woorden, doch zooals ze in een nederlandsche „vertaling”, d.w.z. met nederlandsche woorden, is weergegeven. Was die dominee zoo vriendelijk, aan mij te denken, dan was ik meteen zoo behoorlijk, aan onze lezers te denken; kortom, ik zond de foto door naar Goes, met verzoek, er een cliché van te laten maken voor ons blad. Dat is geschied; zooeven kreeg ik den afdruk. De brief, waarin het geschenk werd toegelicht, is op dit oogenblik niet onder mijn bereik; ik kan dus geen bijzonderheden aangeven omtrent titel en uitgave en andere

bijzonderheden van het werk, waaruit de foto genomen is; dat komt nog wel, hoop ik.

Onderaan deze pagina volgt dan de reproductie van de foto.

We zullen probeeren, het oud nederlandsch in nieuwer weer te geven; naast de reproductie volgt dus de x e l f d e schets, maar dan in nieuwe letter en spelling (hoewel, nog niet de nieuwste.....).

Enkele kanteekeningen zijn niet ondienstig. Allereerst: denk bij die „vermurwing” aan de Dordtsche Leerregels, III—IV: durum emollit: het hárde hart vermurwt Hij. Voorts:

a) Ook deze reproductie haalt niet in uitbeeldende kracht bij de origineele van Beza. Die oude drukkers konden prachtig werk leveren; de schrijvers schreven een wereidtaal (latijn, zoo iets als tegenwoordig engelsch, als taal voor een wetenschappelijk werk), ze konden dus een ruim gebied voor hun praestaties vinden, werden niet doodgedrukt door socialistische poll-

tiék, konden dus de wereld een duurzamen geestelijken dienst bewijzen, zonder te moeten betalen voor de genoogens van wie hun tijd met brood en spelen doorbrengen, en hadden dus de gelegenheid voor een mooi stuk werk. Deze bewerking van Beza's schets is als drukwerk niet voor een tiende deel zoo interessant voor bestudeering tot in de fijnste bijzonderheden, als het origineel (détails n.l. als deze: in de ééne helft worden bij Beza de opschriften verbonden door fijne lijntjes, met b.v. bloemen, en engelenfiguurtjes, in de andere met b.v. slangen en demonenkoppen). Maar goed, men krijgt toch wel een indruk.

b) Geheel volledig evenwel nog niet. Er zijn enkele woorden van Beza weggelaten, b.v. in den kop (beschrijving en verdeeling der oorzaken); ook zijn weggelaten de drie teksten, die Beza opneemt: links boven: Rom. 9:21 (of heeft de pottebakker geen macht, bevoegdheid, om uit dezelfde massa of hetzelfde materiaal te maken het ene vat ter eere, het andere ter oneere?); rechts boven Spr. 16:4 (de Heere heeft alles gemaakt om zijns zelfs wille, ook den goddelooze tot den dag des kwaads, volgens bekende, maar wel betwiste vertaling); en, geheel onderaan Rom. 11:36 (o diepte, of hoogte, van de oordeelen Gods! Wie heeft Hem eerst gegeven en het zal hem wedervergolden worden?, eigenlijk dus Rom. 11:33, 35).

c) Ook nu lijdt 't recht verstaan der lezers weer onder het feit, dat 't latijn een veel fijner bewerkte taal is dan het nederlandsch. Hier staat: verkiezing van hen die door Christus zalig zouden worden, en bij de verwerping: die verdorven zouden worden. Dat zou desnoods een remonstrant ook nog kunnen zeggen (al kan hij natuurlijk geen oogenblik die door de schets aangegeven ORDE en PLAATS der besluiten overnemen). Maar Beza's latijn spreekt over verkiezing van hen die te zaligen zijn, of ook wel: verkiezen tot het zaligen in Christus. Bij de verwerping staat het er eigenlijk zóó: verwerpen, en op grond van hun eigen moedwillige schuld verwijzen tot eeuwige straffen.

d) Zoo zijn er meer punten. Maar we gaan eraan voorbij.

Ons houdt vandaag slechts bezig dit ééne, dat wij voor de „amerikaansche” kwesties van beteeckenis achten: Beza, supralapsariër, erkent een roeping op voorwaarde, en zegt: dat is heelemaal geen gemeene gratie. Kijk maar naar die rechterflank van mijn schets: achter die openbare serieuze roeping KAN de goddelijke haat verscholen liggen.

Of ik het óók zoo zeggen zou?

Dát doet hier niet ter zake.

Ik wil alleen maar vragen: zou men in Amerika Beza weigeren als kerklid?

Bij óns zou men hem dankbaar accepteeeren, ook al zou men nog eens over zijn constructies, hetzij deze, hetzij gene, theologisch willen nadenken. K. S.

